

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงช่องว่างของข้อมูลข่าวสาร ระหว่างทันตแพทย์กับกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นในการรักษาทางทันตกรรมจัดฟัน โดยศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการจัดฟันในมุมมองของทันตแพทย์ และกลุ่มเด็กวัยรุ่นอายุ 12-15 ปี ภายในจังหวัดเชียงใหม่

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงมุมมองของวัยรุ่นตอนต้นเกี่ยวกับการรักษาทางทันตกรรมจัดฟันเปรียบเทียบกับมุมมองของทันตแพทย์ จึงประกอบไปด้วยประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนต้น (อายุ 12-15 ปี) ในจังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มทันตแพทย์ ซึ่งกำลังทำงานอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ทำโดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selection) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติครบตามปัจจัยที่ต้องการศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

3.1.1 กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นตอนต้น (อายุ 12-15 ปี)

ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นตอนต้น จำนวน 30 คน เพื่อให้ได้วัยรุ่นที่มีคุณสมบัติครบตามปัจจัยที่ต้องการศึกษา และต้องเป็นผู้ที่สมัครใจในการเข้าร่วมการศึกษา โดยประกอบไปด้วยวัยรุ่น 3 ประเภท ประเภทละ 10 คน ดังต่อไปนี้

(1) วัยรุ่นทั่วไป จำนวน 10 คน มีข้อบ่งชี้ดังนี้

- เป็นผู้ที่ไม่สนใจอยากจัดฟัน
- เป็นผู้ที่ไม่เคยรับการรักษาทางทันตกรรมจัดฟันมาก่อน

(2) วัยรุ่นที่กำลังสนใจอยากจัดฟัน จำนวน 10 คน มีข้อบ่งชี้ดังนี้

- เป็นผู้ที่กำลังสนใจอยากจัดฟัน
- เป็นผู้ที่ไม่เคยรับการรักษาทางทันตกรรมจัดฟันมาก่อน

(3) วัยรุ่นที่กำลังรับการรักษาทางทันตกรรมจัดฟัน จำนวน 10 คน มีข้อบ่งชี้ดังนี้

- เป็นผู้ที่กำลังรับการรักษาทางทันตกรรมจัดฟันจากทันตแพทย์ และติดเครื่องมือจัดฟันชนิดติดแน่น

สาเหตุที่เลือกศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นตัวอย่างที่แตกต่างกัน 3 ประเภท เนื่องจากต้องการศึกษาถึงมุมมองของวัยรุ่นทั่วไปซึ่งไม่ได้มีความสนใจอยากจัดฟัน, มุมมองของวัยรุ่นที่กำลังสนใจอยาก

จัดฟัน และมุมมองของวัยรุ่นที่กำลังจัดฟันว่าเป็นอย่างไร มีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่ โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างประเภท 10 คน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้มีความหลากหลายและกระจายเพียงพอในการตอบปัญหาการวิจัย

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นทันตแพทย์

ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นทันตแพทย์ จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้ทันตแพทย์ที่มีคุณสมบัติครบตามปัจจัยที่ต้องการศึกษา และต้องเป็นผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมการศึกษา โดยประกอบไปด้วยทันตแพทย์ 2 ประเภท ประเภทละ 10 คน ดังต่อไปนี้

(1) ทันตแพทย์ทั่วไป จำนวน 10 คน มีข้อบ่งชี้ดังนี้

- เป็นทันตแพทย์ที่มีประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 3 ปี
- เป็นทันตแพทย์ที่ไม่เคยศึกษาต่อเกี่ยวกับการรักษาทางทันตกรรมจัดฟัน
- เป็นทันตแพทย์ที่ไม่เคยทำรักษาทางทันตกรรมจัดฟัน โดยใช้เครื่องมือจัดฟัน

ชนิดคิดเน้นให้แก่ผู้ป่วย

(2) ทันตแพทย์จัดฟัน จำนวน 10 คน มีข้อบ่งชี้ดังนี้

- เป็นทันตแพทย์ที่มีประสบการณ์การรักษาทันตกรรมจัดฟันอย่างน้อย 3 ปี
- เป็นทันตแพทย์ที่ได้รับการศึกษาต่อเฉพาะทางจัดฟันจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่มีหลักสูตรอย่างน้อย 2 ปี, ได้รับการรับรองจาก ก.พ. และทันตแพทย์ผู้นั้นต้องเป็นสมาชิก

ของสมาคมทันตแพทย์จัดฟันแห่งประเทศไทย

สาเหตุที่เลือกศึกษาในกลุ่มทันตแพทย์ที่แตกต่างกัน 2 ประเภท เนื่องจากต้องการศึกษาถึงมุมมองของทันตแพทย์ทั่วไป และมุมมองของทันตแพทย์จัดฟันว่าเป็นอย่างไร มีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่ โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างประเภท 10 คน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้มีความหลากหลายและกระจายเพียงพอในการตอบปัญหาการวิจัย

3.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงช่องว่างของข้อมูลข่าวสารระหว่างทันตแพทย์กับกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นในการรักษาทางทันตกรรมจัดฟัน โดยศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการจัดฟันในมุมมองของทันตแพทย์ ที่ทำงานอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเทียบกับการจัดฟันในมุมมองของกลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนต้น (อายุ 12-15 ปี) ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

โดยพื้นที่ในการวิจัยนั้นเลือกทำการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ผู้ศึกษาทำงานอยู่ มีความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง

เพียงพอในการศึกษา โดยในส่วนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นทันตแพทย์นั้น ทำการศึกษาในกลุ่มทันตแพทย์ซึ่งกำลังทำงานอยู่ในโรงพยาบาลชุมชน, คลินิกเอกชน หรือคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และในส่วนของกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น ได้ทำการศึกษาในนักเรียนซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ โรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็น โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำจังหวัดเชียงใหม่ โดยนักเรียนที่เรียนภายในโรงเรียนมีภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยจากหลายอำเภอ และมีความหลากหลายของระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากลุ่มวัยรุ่นตอนต้น และ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากลุ่มทันตแพทย์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากลุ่มวัยรุ่นตอนต้น

(1) แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป สำหรับวัยรุ่นตอนต้น สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา และ ภูมิลำเนาที่อยู่

(2) แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview guideline) สำหรับวัยรุ่นตอนต้น ประเด็นในการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

- สาเหตุที่ต้องการจัดฟัน
- ข้อมูลที่ต้องการทราบในการจัดฟัน
- แหล่งแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฟัน
- ข้อดีของการจัดฟัน
- ข้อเสียการจัดฟัน

(3) แบบบันทึกข้อมูลสนาม (Field note) สำหรับวัยรุ่นตอนต้น

(4) แบบฟอร์มการจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Data categories) สำหรับวัยรุ่นตอนต้น

(5) เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากลุ่มทันตแพทย์

(1) แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป สำหรับทันตแพทย์ สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน อายุ การศึกษาต่อเนื่อง

(2) แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สำหรับทันตแพทย์ ประเด็นในการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

- ข้อบ่งชี้ในการจัดฟัน
- ข้อมูลที่วัยรุ่นควรทราบในการจัดฟัน
- แหล่งเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฟัน
- ข้อดีของการจัดฟัน
- ข้อเสียของการจัดฟัน

- (3) แบบบันทึกข้อมูลสนาม สำหรับทันตแพทย์
- (4) แบบฟอร์มการจัดหมวดหมู่ข้อมูล สำหรับทันตแพทย์
- (5) เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป

หมายเหตุ: รายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ดังแนบไว้ในภาคผนวก

3.4 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้รับการหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แล้วจึงนำไปทดลองใช้ในทันตแพทย์จัดฟันจำนวน 2 ท่าน ทันตแพทย์ทั่วไปจำนวน 2 ท่าน และวัยรุ่นตอนต้นจำนวน 2 ท่าน แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มต้นด้วยการแนะนำตนเอง สร้างสัมพันธภาพชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาว่าต้องการศึกษาถึงมุมมองของกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มทันตแพทย์เกี่ยวกับการรักษาทางทันตกรรมจัดฟัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ช่องว่างของข้อมูลข่าวสารระหว่างกลุ่มอันจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดฟันที่เหมาะสมแก่กลุ่มวัยรุ่นต่อไป โดยขอความร่วมมือให้กลุ่มเป้าหมายลงลายมือชื่อยินยอมเข้าร่วมในการศึกษา

หมายเหตุ: ในการสร้างสัมพันธภาพกับวัยรุ่นนั้น เนื่องจากผู้ศึกษาเป็นทันตแพทย์จึงเกรงว่าวัยรุ่นจะไม่กล้าให้สัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเป็นที่ยอมรับ อาจจะอายที่จะตอบตามความเป็นจริงถ้าหากคำตอบนั้นเป็นทัศนคติในด้านลบ ในวันที่สัมภาษณ์ผู้ศึกษาจึงไม่แต่งกายที่บ่งบองถึงความเป็นทันตแพทย์เพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น และใช้เวลาช่วงเริ่มต้นในการทำสนทนากับวัยรุ่นก่อนเริ่มต้นในการสัมภาษณ์

3.5.2 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ทำการบันทึกข้อมูลระหว่างสัมภาษณ์ด้วยแบบบันทึกข้อมูลสนาม (Field note), เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป

3.5.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกข้อมูลสนามและการถอดเทปสัมภาษณ์ แล้วจึงจัดระบบแยกหมวดหมู่ข้อมูล บันทึกการแยกหมวดหมู่ข้อมูล โดยใช้แบบฟอร์มการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

3.5.4 ทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งหมด และเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.6 การหาคุณภาพของข้อมูล

ใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยข้อมูลเดียวกันทำการทดสอบหรือตรวจสอบซ้ำจากแหล่งที่มามากกว่า 1 แหล่ง ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันมากกว่า 1 วิธี ซึ่งข้อมูลที่ได้ต้องให้ผลสอดคล้องกัน อาทิเช่น หากในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงบุคคล, website หรือหนังสือที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจะตามไปศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวเพื่อตรวจสอบว่ามีความสอดคล้องกับที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลหรือไม่ โดยการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์นั้นต้องเป็นผู้ที่สามารถชี้ประเด็นต่างๆ ได้ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบบันทึกสนามและการถอดเทปซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ด้วยวิธีจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) จัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่แบบมีความสัมพันธ์ร่วมกับวิธีการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytical induction) ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้วิจัยประมวลความคิดขึ้นจากข้อมูลเชิงรูปธรรมแล้วทำเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม โดยการหาลักษณะร่วมของรูปธรรมจำนวนหนึ่งเพื่อทำข้อสรุปว่ารูปธรรมเหล่านั้นมีลักษณะ และแบบแผนอย่างไร แล้วจึงนำมาวิเคราะห์หาช่องว่างของข้อมูลในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

3.8 สถานที่ในการดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดเชียงใหม่, โรงพยาบาล และคลินิกทันตกรรมภายในจังหวัดเชียงใหม่

3.9 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ตั้งแต่ 20 พฤศจิกายน 2554 – 20 มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved